PODPORUJÍ RÁMCOVÉ KURIKULÁRNÍ DOKUMENTY GENDEROVOU ROVNOST? VÍCEPŘÍPADOVÁ STUDIE IRSKA, ŠVÉDSKA A ČESKÉ REPUBLIKY

DO CURRICULAR FRAMEWORKS PROMOTE GENDER EQUALITY? A MULTIPLE CASE STUDY FROM IRELAND, SWEDEN AND CZECH REPUBLIC

Anna Donovalová[1]

[1] Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, Praha

Abstrakt

Rovnost je v současné době jedním z nejdiskutovanějších aspektů kurikula a jeho revizí. V této studii se zaměřuji na genderovou rovnost v kurikulu tří zemí, jejichž kurikulární dokumenty prošly v nedávné době revizí a které jsou charakterizované diametrálně odlišným společenským diskurzem – Švédsko, Irsko, a Česká republika. Studie analyzuje a poté srovnává kurikulární dokumenty všech tří zemí a ukazuje, kde se prostor pro genderovou rovnost v dokumentech otevírá a jak je zpracovaná.

Klíčová slova: *vzdělávání, genderová rovnost, kurikulární dokumenty*

Abstract

Equality is presently one of the most discussed aspects of the curriculum and its revisions. This study focuses on gender equality in the curricula of three countries whose curricular documents have been recently revised and which are characterized by diametrically different social discourses – Sweden, Ireland, and the Czech Republic. The study analyzes and then compares the curricular documents and shows where the space for gender equality in the documents opens up and how the issue is treated.

Keywords: *education, gender equality, curricular documents*

1 ÚVOD

Vzdělávací strategie Švédska, Irska i České republiky akcentují rovnost, včetně rovnosti genderové. Studie analyzuje státní kurikulární dokumenty tří zemí a porovnává, jak se vypořádaly s genderovou rovností. Porovnání ukazuje zpracování genderové rovnosti a prostor, kam lze tyto principy zakomponovat.

2 TEORIE

Kurikulární dokumenty vznikají na několika úrovních, tato studie analyzuje kurikulární dokumenty na úrovni státu (Dvořák, 2012). Témata genderu a GR mohou být ve školním prostředí představena v rámci zamýšleného kurikula, které vyjadřují oficiální státní kurikulární dokumenty (2012). Podle Lawtona (1975) je kurikulum *výběrem z kultury a společnosti* a není možné, aby se zde objevilo úplně vše. Zda do tohoto výběru bude zařazena i problematika genderu závisí na přístupu konkrétní společnosti či kultury k tomuto tématu (Elwood, 2016).

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Vícepřípadová studie (Mareš, 2015) analyzuje oficiální kurikulární dokumenty tří zemí s odlišným společenským diskurzem: Švédsko se drží na prvním místě v indexu genderové rovnosti (GR). Irský společenský diskurz je ovlivněný náboženským konzervatismem a v indexu se pohybuje na 7. místě. Česká republika se tématu genderové rovnosti spíše vyhýbá (Krišová, 2019) a v indexu GR se nachází na 22. místě (EIGE, 2020). Studie analyzuje státní kurikulární dokumenty, tedy český Rámcový vzdělávací program (pro základní vzdělávání a pro gymnázia), irské kurikulární dokumenty (Primary School Curriculum, Junior Cycle Curriculum and Senior Cycle Curriculum) a švédské kurikulární dokumenty (Curriculum for the Compulsory School, Preschool Class and School-age Educare, Curriculum for the Upper Secondary School). Dokumenty analyzuji nejprve samostatně z pohledu konceptualizace genderové rovnosti, poté srovnám mezi sebou a optikou výsledků komparace znovu analyzuji české kurikulum. Ve studii srovnávám zpracování témat genderu a GR, explicitní pojmenování této tematiky, principy GR a srovnávám, kde se tato kritéria v kurikulárních dokumentech objevují, kde chybí a kde nejsou explicitně pojmenované, ale implicitně jsou přítomné. Cílem studie je zmapovat zpracování tematiky a principů gende-

rové rovnosti v českých kurikulárních dokumentech v kontextu komparace se zahraničnímu kurikulárními dokumenty.

4 VÝSLEDKY

Švédsko zakomponovalo genderovou rovnost do kurikulárních dokumentů, nejenže o tématu mluví (a na rozdíl od českých kurikulárních dokumentů také obsahují výraz *gender*), ale k principům genderové rovnosti se vztahují i cíle vzdělávání. V českých i irských kurikulárních dokumentech pak nemluvíme ani tak o genderové rovnosti, jako o rovnosti mezi muži a ženami, ale především o rovnosti obecněji. I cíle v těchto kurikulárních dokumentech se vztahují především k rovnosti obecně. Švédské kurikulární dokumenty daly tedy možnost nahlédnout na české i irské kurikulum z pohledu toho, kde je prostor pro principy a cíle GR a kde tyto principy najdeme, i když nejsou přímo pojmenované.

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Výsledky komparace dokumentů ukazují odlišné pojetí genderové rovnosti i jiné směřování cílů vzdělávání, které je ve všech třech zemích v souladu se společenským diskurzem. Srovnání nabízí možnost popsat zpracování témat genderové rovnosti, identifikovat místa, kde je pro inkluzi genderové rovnosti prostor a principy, které je možné do kurikulárních dokumentů zakomponovat. Otevřený přístup švédského kurikula je odlišný od českého i od irského přístupu. Pomocí srovnání tří kurikulárních dokumentů můžeme analyzovat každé kurikulum znovu a vytyčit možnosti konceptualizace genderové rovnosti.

6 LITERATURA

Coolahan, J. et al. (2017). *Towards a Better Future: A Review of the Irish School System*. Cork.

Dvořák, D. (2012). *Od osnov ke standardům: proměny kurikulární teorie a praxe*. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta.

Elwood, J. (2016). Gender and the Curriculum. In D. Wyse, L. Hayward, & J. Pandya (Eds.), *The Sage Handbook of Curriculum, Pedagogy and Assessment*. 247–262.

Mareš, J. (2015). Tvorba případových studií pro výzkumné účely. *Pedagogika*. *65*(2). 113–142.

Priestley, M., Alvunger, D., Philippou, S. & Soini, T. (eds.). (2021). *Curriculum making in Europe: policy and practice within and across diverse contexts.* Emerald Publishing Limited.

PODĚKOVÁNÍ

Poděkování patří mému školiteli RNDr. Dominiku Dvořákovi, Ph.D, za jeho čas, pomoc a velmi cenné rady.